

ŠTEV. 11.

V LJUBLJANI, 1. MARCA 1939

LETO VIII.

za dijakinje

Duhovni prerod

V razred je prišla okrožnica, da je neki profesor bolan in da zato nekaj ur odpade. Kako je bilo vse veselo! Skoraj privoščili so profesorju bolezen. Meli so si roke in se veselo pogledovali. Tudi ploskali bi, če bi si upali.

Precej podobno je dijakinji pri srcu, kadar je rečeno, da bodo duhovne vaje. Vesele so, pa ne govorov in premišljevanj, temveč — prostih dni. Prvo vprašanje je vedno, koliko dni bo prosto in če bo torek popoldan tudi brez pouka. Pač vsaka sklene, da se bo tiste dni tudi učila, posebno ker profesorji kar po vrsti mislijo, da je njihov predmet mnogo važnejši kakor duhovne vaje, in nalagajo, nalagajo. Vse misli delati tiste dni, le — duhovnih vaj ne. Saj to, si misli kar velika večina, je kar mimogrede, šest pridig in vmes pol ure za spoved in je zadoščeno. K pridigam seveda moram, ker gospod katehet nadzira!

Take duhovne vaje res niso imena vredne. Ali pojdete ve, kongreganistinje, tudi s tem valom? Če, potem pomilujem vašo kongregacijo. Pričakujem, da ste še ohranile idealizem in hočete narediti verske vaje zares tako, kakor je treba. Sovražite pač polovičarstvo in komodnost. V duhovnih vajah gre za velike reči: za dušo, ki je ves svet, ne, ves kozmos ne odtehta. In sicer gre za tvojo dušo, za njeno usodo. Ne mislite kakor misli svet, da se duša da rešiti kar mimogrede. Za temeljit prerod in resno pripravo za novo vstajenje s Kristusom je potrebno resno delo, molitev in samota. Vsi velikani so prišli iz samote prerajati svet. Če hočeš sebe bolje spoznati — kako nič se ne poznamo, boste vedele čez deset let nekoliko — je treba samote in božje luči. Če hočeš načrtno gospodariti za svojo dušo, je treba narediti načrt v samoti in pred tabernakljem.

Papež Pij XI. je priporočil duhovne vaje sodobnemu svetu v posebni okrožnici. V njej navaja tudi besede sv. Petra Krizologa, ki tudi tebe vabijo: »Porabili smo vse leto za telo, dajmo še duši nekaj dni. Živimo kratek čas za Boga, ko smo ves čas živeli za svet. V naših ušesih naj zazveni še božji glas ter naj umolkne vsakdanji hrup. Utrdili se bomo, razsvetljeni bomo. Potem napovejmo vojsko — svojim grehom. Zmage si bomo svesti.«

Kaj torej? Delajte kot kongreganistkinje duhovne vaje zares! S pripravljeno dušo pojdite vanje. Poleg predpisanega še kaj storite: molite rožni venec, križev pot, pojdite molit in premišljat v cerkev pred Najsvetejše. Doma pa — šolske knjige le odložite — preberite kako duhovno knjigo, n. pr. Filotejo, Zgodbe sv. pisma, sveto pismo, Jegličevega Mesijo ali kaj podobnega. Vsaj eno knjigo! (Naštete bi morale biti v tvoji zasebni knjižnici!) Obiske te dni opustite, na skupne sprehode ne hodite, za tovarišice se manj menite.

Nauki! Seveda, ne gre brez njih. Vsaj nekaj jih držite in boste po opravljenih duhovnih vajah hvaležne, da ste jih slišale.

MOLIMO ZA NOVEGA PAPEŽA PIJA XII.

Gospod, ohrani, oživljaj in osrečuj Ga na zemlji
in ne daj Ga v roke Njegoviš sovražnikov. Amen.

Večer na Dobnem

Zadnji žarki po zelenem
zdrsnili so se Dobnem:
Šmarni gori za slovo.
Iznad Svete Katarine
sonce žarkoma izgine —
mučeniško nje kolo...

Za meglenim pajčolanom,
pred pokojnim svojim stanom
čaka zvezde gluha noč.
V svetem pridejo poslanstvu:
Biti dušam luč v izgnanstvu,
kot ukaže višja moč.

Silvin Sardenko.

Ko je Vlasta končala s svojo molitvijo, je nenadoma nekaj zašumelo nad njeno glavo. Kakor bi zrasel iz zemlje, se je znašel pred njo nekdo, ki ga je v tem trenutku morda najmanj pričakovala. Imela je občutek, da se je pojavil kakor demon, in prvi trenutek se ga je prestrašila.

Bil je sedmošolec Lojze Nevihita, ki je stanoval pri svojem sošolcu Pavletu Gostiču. Po gimnaziji je šel o njem glas, da je literat. V resnici je prav tisto leto izhajala v nekem listu njegova ljubezenska povest »Rdeče rože«, ki je zlasti med dijaštvom vzbujala precej pozornosti, kajti slišati je bilo, da je Nevihita sam doživel tisto romantično zgodbo, ki jo je opisoval v svoji povesti. Nekateri so ga zaradi tega občudovali, spet drugi pa so se mu posmehovali. Bil je pravi čudak: kakor skoraj vsak pesnik je tudi on sovražil matematiko, zato pa se je tem bolj poglobljal v razna leposlovna dela in je bil tako načitan, da je med pogovorom večkrat kar nevede citiral verze raznih pesnikov, kar je bilo marsikomu odvratno. Prijatelj je si ni iskal, ker ni čutil potrebe po njih. Trdil je, da so vsi njegovi tovariši začuda plehki in da se z njimi ne bi vedel kaj razgovarjati. Celó s Pavletom, s katerim sta že tretje leto stanovala v isti sobi, se nista nikoli pobliže spoznala. Edini človek, s katerim bi se bil razgovarjal ure in ure, je bila Vlasta, ta »šestnajstletna žena«, kakor jo je imenoval zaradi njenega za čudo zrelega mišljenja, ki je njemu, dvajsetletniku često delalo preglavice in zastavljalo nerešljive uganke, zakaj marsičesa na njej si ni znal razložiti, čeprav si je še tako prizadeval.

Vlasta je gledala v njem človeka, ki je gojil do nje táko prijateljstvo, da jo je večkrat skrbelo, če ni morda zaljubljen vanjo. Na drugačen način si skoraj ni znala razložiti nežne pazljivosti, ki ji jo je posvečal. Ko pa ji je nekoč zatrdil, da je zaradi tega lahko brez skrbi, mu je verjela, kakor mu je verjela vse, kar ji je povedal.

Ko je zdaj stal pred njo z Župančičem v rokah, ji je splahnil strah, ki jo je bil prevzel, ko je tako nenadno stopil pred njo, in razveselila se ga je kakor nekoga, ki ga pošilja samo nebo, da ji poda kelih okrepčila in tolažbe.

»Morda sem prav tebe čakala zdaj,« ga je pozdravila in si obrisala solze. Kakor da jo hoče pobožati s pogledom, tako sočutno jo je gledal s svojimi sinjimi, vedno v daljo zasanjanimi očmi.

»Sedel sem gori v smrekah, pa sem te slišal, ko si jokala, in sem moral priti,« je povedal. Sédel je tik nje v mehko, tu pa tam z mahom preraslo travo. Ko je tako strmela v nebo in jo je od časa do časa rahlo pogladil po laseh, ji je bilo nekako tako kakor tedaj, ko je bila še majhna in jo je oče včasih péstoval.

»Vlasta, ali ni v gozdu nekako tako kakor v cerkvi?«

Kadar koli sta bila skupaj, je znal udariti na tako struno, da je v njej vedno ustvaril neko svojstveno razpoloženje. Tedaj se ni mogla zadrževati in morala se mu je zaupati vso.

»Lojze,« je spregovorila z glasom, ki je bil poln trpkosti, »ali se še spominjaš tiste grozne noči v predlanskih počitnicah, ko smo taborili ti, Majdičevi dve in midva z bratom daleč od doma ob reki. Sprva smo hotele dekleta same na pot, a naša mama nas ni pustila od doma drugače, kakor

da gre z nami nekdo, ki se zanese nanj. Tedaj našega atka še ni bilo doma in Pavle je bil odšel v Italijo. In sem pisala tebi, ki sem te komaj poznala, če bi hotel z nami. Ne vem, zakaj sem ti zaupala tako zelo, da sem brata samo zaradi drugih vzela s seboj. O Lojze, ko bi nikdar ne bilo tako prišlo! Kakor bi se zgodilo včeraj, tako natanko se spominjam, kako mi je bilo pri srcu, ko smo legali spat na starem, na pol podrtem skednju, dekleta posebej in vidva z bratom skupaj. Rožni venec smo molili zvečer in potem smo zaspali, nič hudega sluteč. Ponoči pa se je nad dolino razdivjala nevihta, tako silna, kakršne nisem doživela ne prej ne poslej. Skozi špranje razsušenih desák so švigali bliski, da nam je slepilo oči, in grom je stresal zemljo in ozračje s tako silo, da smo čakali samo tega, kdaj se bo tramovje zrušilo nad nami. In tedaj, Lojze, me je bilo tako groza, da so se mi ježili lasje. Strah me je bilo Boga, pred katerega si nisem upala stopiti, ker sem imela na duši greh, tako velik greh... Še nikdar se ga nisem bila obtožila pri spovedi, tedaj pa, ko se mi je zdelo, da vsak trenutek lahko stopim pred božje obličje, sem čutila, da se nekemu m o r a m spovedati, če zaradi drugega ne, že zato, da mi ne bo treba s skrivnostjo v srcu pred božji prestol. In ko se je zablisknilo tako silno, da je bil ves skedenj podoben jezeru svetlobe, sem planila s svojega ležišča k tebi in se te oklenila tako obupno in tesno, da si čutil, kako mi je v prsih plalo srce. Potem se je začela moja prva velika izpoved, ki sem jo opravila pred teboj...«

Gledala je nekam pod nebo, ki se je sinje bočilo nad košatimi vrhovi šelestečih brez. Iz oči se ji je zrealil odsev groze, ki jo je privabil v njeno srce spomin velikega strahu. Bila je kakor nebojgljeno dete, ki čaka, da ga mati dvigne iz zibel.

Lojze je premišljal, kaj bi. Vedel je, kako deklet trpi zaradi nepremišljene oblube, ki jo je naredila tisto noč. Knjigo je bil položil v travo poleg sebe in mislil, kaj naj naredi, da bo prav.

»Vlasta, bolna si! Vem, zaradi tiste nesrečne oblube se pekliš. Pomisli, otrok si bila tedaj, ko si jo naredila. Takrat še nisi poznala sama sebe in zdaj se boriš. Poslušaj, kaj ti pravim: ne glodaj po sebi in ne išči nesoglasij v svoji duši. Vrtanje po sebi ni globina in spraviti v soglasje duha in telo je nesmisel. Dekle, dovolj je bilo pokore in nespametnega trpinčenja. Začni živeti tako, kakor živi sto in sto drugih deklet, živi tjavdan!«

»Lojze, kaj ti je, nikdar še nisi govoril tako.«

Solze so ji zalile oči in dvignila se je sunkoma s tal.

»Res, še nikdar ti nisem govoril tako. Danes pa čutim v sebi dolžnost. Greh je ubijati samega sebe. Saj boš zblaznela v teh mislih.«

»Toda, Lojze, kaj naj naredim? Reci mi in poslušala te bom, zakaj to, kar naj bi se imenovalo v meni življenje, ni življenje, je pekel.«

Trdno se je odločil, da ji podre vse ideale. Bil je prepričan, da jo bo tako rešil. Danes se je zgodilo prvič, da se mu je zazdelo norost vse, kar je počela. Hlastno je segel po knjigi, ki je ležala poleg njega. Kar sámo se mu je odprlo in je prebral:

»Predaj se vetrom, naj gre, kamor hoče,
naj srce navriska se, izjoče...«

Dvignil je oči in jo gledal tako čudno, da mu ni mogla izmakniti pogleda. Kakor bi se prelival iz njega vanjo neki skrivnostni fluid, je čutila, da nima več svobodne volje, in zdelo se ji je, da jo je začaral. Bila je trdno odločena, da stori, kar ji je svétoval. Ko se je dvignil on, je nehoté vstala tudi ona. Še vedno je visel z očmi na njej.

»Me boš poslušala, Vlasta?«

Prikimala mu je, več ni mogla.

»Pojdi zdaj!«

Obrnil se je in kot bi se raztopil, je izginil med drevjem. Vlasto je ponovno spreletela misel, da ima Lojze nekaj demoničnega na sebi. Ni si mogla kaj, da mu ne bi verjela vsega, kar ji je povedal. Ni se mogla znajti in ni prav vedela, kaj se je zgodilo.

Nenadoma jo je spreletela želja, da bi zavriskala. Ozrla se je okrog sebe in zdelo se ji je, da v tem trenutku prvič po več letih spet čuti v sebi pomlad. Srce ji je burno plalo v hrepenenju. Prestopila je nekaj korakov in se znašla na planem. Pred seboj v dolini je zagledala svoj in sosedov dom; vsa sta bila zlata od sonca, ki se je iznad hriba, na katerega pobočju je stala ona sama, razlival po dolini. Pred hišami je stala cerkvica, ki je bila prav tako vsa v žaru, za njimi pa so se razprostirali daleč do polja na oni strani cvetoči vrtovi. Konec Gostičevega vrta so stali štirje ogromni makleni, kjer si je bil Pavle postavil mizico in klopec. In tja je zdaj zahrepenelo njeno srce, kajti nekaj ji je dopovedovalo, da sedi tam Pavle...

Skočno ko srna se je spustila med drevjem po strmini. Zdaj pa zdaj se je oprijela debela, da se je za trenutek zastavila, a že v naslednjem hipu je spet brzela dalje. Prej ko prej je hotela priti tja, kamor jo je gnalo. Ko je tekla čez polje, ji je pred očmi zamigotala slika: videla je samo sebe, kako se vsa zasopla približuje klopci prav oprezno in ima trden namen, da Pavleta preseneti. Prišla bo neslišno do njega in se ga zdaj zdaj od zadaj oklenila. Presenečen se bo zdrznil in se ozrl, toda vzklik začudenja ne bo mogel iz njegovih ust, kajti že v naslednjem trenutku ga bo pobožala. In potem ga bo prepričala o tistem, kar ji je zdaj na hribu zbudil Lojze. »Fant,« mu bo rekla, »ne bodi čemerika! Glej, zdaj je pomlad in takšen čas, ko dana je postava in ukaz, da mora vsako mlado srce peti!« Da, in potem bo pri njima dolga, večna pomlad...

Oči so ji žarele, gorele ustnice in plalo koprnceče srce. Sama ni vedela, kdaj se je znašla pred klopec. Toda klopec je bila — prazna. Na mizi je bila odprta knjiga, Pavletova. Morda se je za trenutek odstranil. Sedla je in sklenila, da ga počaka. Razočarana je bila, ker se ji je naklep ponesrečil. Pa kaj, si je mislila, saj takoj pride in potem...

Bila je radovedna, kaj Pavle bere. Vzela je knjigo v róke in odprla tam, kjer je bil trakec. Pogled ji je obvisel na črkah. Brala je:

»Ne živite, kakor živijo pogani, v ničemurnosti svojih misli; razum jim je otemnel in božjemu življenju so odtujeni zaradi nevednosti, v kateri so zaradi zakrknjenosti svojega srca; ti so otopeli in so se vdali razbrzdanosti, da počenjajo vsakršno nesramnost z nenasitnostjo. Vi se pa niste tako učili od Kristusa; seveda če ste slišali o njem in ste bili v njem tako poučeni, kakor je resnica v Jezusu: da vam je treba odložiti, kar zadeva prejšnje življenje, starega človeka, ki se kvvari po varljivih strasteh, da se pa prenavljajte v duhu svojega mišljenja in si oblecite novega človeka, ki je po Bogu ustvarjen v resnični pravičnosti in svetosti.«

Vlasto je presunilo, kakor bi ji nekdo meč porinil v srce. Zmeglilo se ji je in oči so ji zalile solze. Kar je brala, je pisal apostol Pavel Efežanom.

»Demoni, demoni sta bila pesnik in Lojze! Prav pa imata Pavel in Pavle!«

Ko se je ozrla proti hiši, je videla, da Pavle pravkar prihaja. Zbežala je v ovinku proti domu in v tem trenutku je prvič jasno vedela, kaj ji je storiti. —

Univerzitetna knjižnica v Ljubljani

Nastanek. Sedanja Univerzitetna knjižnica v Ljubljani ima svoj začetek v drugi zgodovinski sekularizaciji, ki se je izvršila v 70. in 80. letih 18. stoletja, ko je bil najprej ukinjen jezuitski red (l. 1775), za njim pa še mnogi drugi redovi. Kot po naključju je kmalu po razpustu jezuitskega reda pogorelo v Ljubljani poslopje jezuitskega kolegija (28. junija 1774). 637 knjig jezuitske knjižnice, ki so jih rešili pred ognjem, je cesarica Marija Terezija podarila licejski knjižnici pri cerkvi svetega Jakoba. Te knjige so prva osnova sedanje Univerzitetne knjižnice v Ljubljani.

Razvoj. L. 1782 je izšel odlok Jožefa II., naj se knjige in znanstveni rokopisi takrat ukinjenih samostanov izročijo univerzitetnim in licejskim knjižnicam tistih dežel, v katerih so bili samostani, kolikor jih ne odbero za dvorsko knjižnico. Po tem odloku so se bivšim jezuitskim knjigam v ljubljanskem liceju pridružili še deli knjižnic naslednjih samostanov: kartuzijanskega iz Bistre, avguštinskega in diskalceatskega iz Ljubljane, cisterijanskih iz Kostanjevice in Stične in servitskega iz Devina. Že precejšnja zbirka knjig se je l. 1798 pomnožila s tako imenovano gornjegrajsko knjižnico, ki je obsegala Trubarjeva, Dalmatinova in Bohoričeva dela ter dela svetnih piscev 16. stoletja. Že v prvih letih je knjižnici podarilo tudi več privatnih oseb, kranjskih plemičev, svoje knjižne zbirke, a s privatnimi darovi je knjižnica posebno obogatela v 19. stoletju, ko je sprejela med drugimi Zoisovo, Čopovo in Kopitarjevo knjižnico; slednjo je za 1400 forintov zanj kupil cesar. Poleg teh bolj slučajnih pomnožitev je prejemale knjižnica od l. 1807 dolžnostne izvode vseh tiskov in litografij, ki so izšli na Kranjskem, od l. 1810 do l. 1814 dolžnostne izvode iz Ilirskih provinc, od l. 1815 do l. 1919 spet dolžnostne izvode iz Kranjske. Od l. 1919 prejema dolžnostne izvode vseh periodičnih spisov iz vse Jugoslavije. V zadnjih letih se je pomnožila še z Gutmansthalovo, Vrhovnikovo, Zupanovo in Zakrajškovo knjižnico in z darovi francoske in češke republike in mnogih privatnikov. Knjižnica, ki je bila prvotno profesorska knjižnica ljubljanskega liceja, se je postopoma odpirala za javnost in končno postala samoupravno telo.

Stanovanje. Od l. 1774 do l. 1791: Redutno poslopje pri cerkvi svetega Jakoba, kjer je bil nastanjen tudi licej; od l. 1791 do l. 1901: Novo licejsko poslopje na sedanjem Vodnikovem trgu, kjer je stal prej frančiškanski samostan. Ko je stavbo l. 1895 potres močno poškodoval, se je knjižnica postopoma selila iz nje: prvi del l. 1897 v muzej, drugi del l. 1901 skupaj z gimnazijo v privatno hišo v Beethovnovi ulici. L. 1907 sta se oba dela spet združila v poslopju na Poljanah, kjer biva knjižnica skupaj z II. drž. realno gimnazijo še danes.

Ime. Od l. 1774 do l. 1850: Licejska knjižnica; od l. 1850 do l. 1918: Študijska knjižnica; zaradi reorganizacije šolstva je bil namreč l. 1850 licej odpravljen; od l. 1919 do l. 1938: Državna študijska knjižnica; od poletja l. 1938: Univerzitetna knjižnica.

Najbolj znani knjižničarji. Matija Čop, Prešernov mentor, je prvi začel resno urejati knjižnico in prvi sistematično skrbeti za slovenske tiske; Miha Kastelic, urednik Kranjske Čbelice, je z Jurijem Kosmačem, Prešernovim sošolcem in Čbeličnim sotrudnikom, nadaljeval Čopovo delo; France Levstik, pesnik in pisatelj in veliki borec za poštenost, je bil strog čuvar knjig, kar nam je znano tudi iz našega leposlovja.

Stanje in naloge. Do danes se je 637 knjig iz l. 1774 pomnožilo na dober četrt milijona, ki predstavljajo našo osrednjo narodno in univerzitetno knjižnico. Knjižnica ima važno nalogo, da zbira vse tiske, ki jih je napisal slovenski človek ali so jih o njem napisali tujci, in da skrbi za potrebno strokovno literaturo za znanstveno delo na naši univerzi. Ker je imela knjižnica do prevrata pravico do dolžnostnih izvodov samo z ozemlja bivše Kranjske, ima mnogo vrzeli v slovenskih tiskih s Primorskega, Koroškega in Štajerskega iz starejšega časa, posebno kar se tiče časopisja, pa tudi iz zadnjih let, posebno kar zadeva tiskov s Primorskega in iz Amerike.

Nekaj znamenitosti. Knjižnica ima okrog 600 inkunabul, to je tiskov, ki so bili tiskani pred l. 1500. Njene največje znamenitosti so: Codex Suprasiliensis, ki je prišel v knjižnico s Kopitarjevimi knjigami, pergamentni rokopis De civitate Dei St. Augustini iz l. 1347, žepni koledar na pergamentu iz l. 1445 s podobami itd.

Kako se postavljajo knjige v skladiščih. Po tekoči številki. Vsaka knjiga, ki pride v knjižnico, dobi svojo tekočo številko; tiste, ki ne presegajo 24 cm, dobe mesto pri osmerkah (8°), tiste med 24 in 32 cm pri kvartih (4°), tiste med 32 in 45 cm pri folijih (2°), vse, ki so višje kot 45 cm, pri velikih folijih (V. 2°). Pot do poedine knjige pokaže iskalec katalog.

Obiski. Poleg številnih znanstvenikov in slavnih ljudi, ki so šli skozi Ljubljano, si je l. 1791 ogledal knjižnico cesar Leopold II. Seveda človek danes našo knjižnico še težko najde. Ko se bo iz sedanjih skromnih prostorov preselila v novo palačo, bo vzbujala mnogo več pozornosti.

Nekaj novejše literature: France Kidrič, Biblioteški problem in univerza, Zgodovina slovenske univerze v Ljubljani do 1929, 424 do 428; Glonar Joža, »Univerzitetna biblioteka« v Ljubljani, Sodobnost I., 1933, 397—401, 458—462, 495—500. Pirjevec Avgust, Bibliotečni zakon, Sodobnost IV., 1936, 227—231, 280—284, 381—388. Melita Pivec-Stelè, Naše knjižnice, Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo XIII., 1932, 72—73.

C. Kr.

Anica:

Prijateljici

Čuješ zvonjenje v dobravi
kot sladak spev,
kaj se dogaja v naravi
odkod ta odmev?

To prvi so znaki pomladi,
ki bliža se k nam,
prinesla bo nove ljubavi
v borni naš hram.

In zopet bo sreče smehljal
lice tvoje krasil
in tvojih očeh ko nekdanj
se cvet bo razvil.

Šla bom po poti s teboj,
s pomladnim cvetjem nastlani,
ti boš kramljala z menoj
o sreči, ki spi za gorami.

Motna pesem

Tisto življenje, tisto pusto živetarjenje v kloštru! Skozi osem let je Olga umirala med dušljivimi zidovi. Bogve kolikokrat se je ozirala v strop in čakala, kdaj sonce skozenj prodre in ji prežene bledico z obraza. Pod grmom cvetje zamre, če sonce ne more do njega. Slana ga res ne doseže, toda ona odeja, tisti plaz vej, ki se steguje nad njim, saj mora zveneti. In potlej še bóji z napuhom in trmo in jezo! Ko bi učenja ne bilo, gotovo te petkrat raznese. V učenju pa vse to utopiš in sam ne veš, kdaj se sonce prepelje za hrib.

Včasih jo je bilo sram, da je v samostan zašla. Saj bi se zunaj, so rekli, prav tako lahko učila. In časa ne bi tratila z dolgočasnim zehanjem in pobliskavanjem v strop za brenčečimi muhami. Vse tvoje življenje sloni na zakonih, ukazih, na določenosti in vsakdanjosti. Saj si še pošteno gumba prišiti ne znaš. V tebi je še vse neizvršeno, zvezan se vlečeš v megleni dan. Čutiš, da je še nekaj v tebi, pa je premraz, da bi vzcvetelo. V najlepših oblikah si bodočnost predstavljaš. Kot lep kristal, ki je skrbno zavito, se ti zdi. Kot školjko gledaš v vodi, ki bi jo rada dosegla, jo razdvojila, morda je kaj lepega v njej...

Pa na svetu vse mine. Že stojiš pred maturo — pred tem strašnim dnem, pred dnem plačila —. No, in ko še tej zaviješ vrat, takrat, o svoboda, takrat si kakor drevje spomladi. Vsak čas te cvetje zagrne, zasmeeš se z novo pravljico v očeh, sonce te ljubkuje, z mesecem kramljaš, veje razprostiraš in vabiš in mamiš z vonjem devete dežele. In čebele prihajajo v goste; vse polno jih je, kar v rojih drevijo.

Hej, takrat ti žarijo oči, takrat ti pôlje srce. Zakaj neki ne? Saj je pomlad...

Tam v parku je spoznala poročnika Silva. Trgal je mlado cvetje in ga vezal v šopek. Sablja mu je udarjala ob tla, ponosno ji je prihajal nasproti. Rože je stiskal v roki in vejal z njimi. Čutila je njegove oči, ki so grabile po njej. Vsa izgubljena je stala pred njim. Ni se imela toliko v oblasti, da bi presodila, kakšen smisel ima ta čudni nemir, čemu se ji megli pred očmi. Takrat bi si jo lahko kdor koli osvojil.

Skoraj vesela je bila, ko je našla oporo pri njem. Prav tako brez moči je včasih véhala v klop, ker ni znala razrešiti matematične naloge. Bila je podobna otroku, ki je našel izgubljeno igračo na vrtu in jo zdaj s strastjo stiska k sebi. Pri vsakem koraku krči prste in gleda, če je še v njegovih rokah.

Mimo je hitelo dosti ljudi. Pa se nihče zanju ni zmenil. Kot bi vsi hiteli za srečo, ki se je poslovila, medtem ko so oni natikali čevlje. Zdaj hité za njo, dolga pot je še morda pred njimi, čas pa je tako kratek. Res niso mogli imeti smisla in brige za druge.

In potlej sta bila vsak večer skupaj. Minevali so dnevi v ljubezni in poeziji, hè, kdo bi imel s suho prozo opravka, za to so stare plešaste glave...

In bil je dan in bila je noč, in bila je zima in je prešla v pomlad. Drevje je spet zabrstelo in nastavilo cvetje. Mora vzcveteti, da sad obrodi.

Silvo se je takrat poslavljaj. Da je prestavljen na jug, je stalo v papirjih.

Olga je zajokala, ko je držala v rokah papir. V duši jo je pekoče zaskrbelo, nekaj grenkega se je potopilo v dno. Dvakrat zapored je segla z roko preko oči, v tolikih dneh dograjena sreča se je razletela in obležala brez vrednosti. Do krvi bi se razjokala, da je ni prijel za roko, jo božal, tolažil in vroče obljubljal, da se spet vrne in takrat, da jo odvede s seboj.

Ob slovesu je zmeraj hudo. Navadno je solz, da bi mlin zavrtela. Pa Silvo ni maral tegá. »Vesela je bila ljubezen, veselo je upanje b'lo...« Naj bo veselo še zadnje slovo.

Pri »Pétreku« je bil takrat ples. Seveda, tja pojdetá. V vinu utopiš morečo resničnost. Ah, to neumno poslavljanje. Zmeraj je mislila, da se njena sreča ne more nikamor nagniti, da mora iti vse gladko po tíru naprej. Docela nerazumljivo je stalo pred njo, zakaj ravno on, in še tako daleč. Z očmi je lovila njegove poteze v obrazu, da bi našla odgovor. Pa ni našla ničesar posebnega. Kot bi moralo tako biti.

Zadnji večer se je silila, da bi na nič ne mislila, ne nase, ne na slovo, ki se s tem pričinja. V duši ji je bilo kot bi ji žarečega oglja nasuli, ali da se ji strup pretaka po žilah. Glasovi godbe so se že lovili po zraku, ko sta vstopila. Olgi se je zdelo, da je stopila v sodno dvorano, kjer jo obsodijo v smrt. Nalašč so ji pripravili godbo, da bi ne slišali obupnega krika, ko bo zaslišala usodne besede. Z nemirnimi zbeganimi mislimi se je brezčutno vsedla poleg Silvija in se oklenila njegove roke.

»Dvigni kozarec in potopi to žalost, to pusto zverino!« jo je silil Silvo Olga je ubogala. Res, zverino utopiti! Saj se Silvo spet vrne... Že tretji kozarec je nastavila na usta, zamižala in pila ko fant. Pa jo je spet žalost obšla, najrajši bi vpričo vseh zajokala. Tako važna je migljala misel pred njo: danes še, jutri adijo! Dlan je položila na oči, pa ji je zdrknila na prsi. Ozrla se je proti Silviju. Resen je bil njegov obraz, le okrog usten se je vlekel rahel nasmeh, kot bi imel vse to za šalo. Tudi on jo je s pogledom objel. Prijela sta za kozarce in pila...

Olgo je vino ogrelo. Nič več ji ni bilo tako hudo. Senca resnobe se je umaknila z obraza. V lica se ji je vračala rdečica. Premagala je zadnji tesni občutek, smeh ji je legel na ustnice, zdaj je bilo vse dobro... tako srečna je bila ob njem. Razločno je videla pred seboj pomladno cvetje, ki se prebuja in med cvetjem hišico belo...

Godba je znova zakipela, Silvo in Olga sta se spet zavrtela.

* * *

Dve leti... Kaj je res nanjo pozabil? Ves čas niti enega pisma, še naslova ne...

Pred vrati so se začuli koraki. »Zdaj pride,« se je že razveselila. Vstopil je pismonoša in ji pismo podal. Majhno je bilo, črke pa so bile velike. Pečat je bil zamazan, nečitljiv. Z naglico je trgala ovoj... Tako je stalo zapisano:

»Ne bodi huda name, Olga! Pred tednom sem se poročil. Poslednji pozdrav ti pošilja

Silvo.«

Pismo ji je zdrknilo iz rok, glava ji je zlezla na prsi, v naročje ji je kanila solza. Do bolečin bi se navpila in strgala z glave ta trnjevi venec, ki ga ji je pletlo življenje.

Tiste dni je na oknu nagelj zvenel, rožmarin pa je še naprej zelenel...

Franc L.

»Oproščava, očka! Imeli sva vsaj časa, da sva se poklonili lepoti Venecije — kaj, Mara Faller?«

Ta je bila vsa rdeča, rekla pa ni nič. Dottore Moratti ji je pomagal v gondolo, ki je to pot bila brez lesene kabine, njeno zlatilo in lepe rezbarije pa so blestele v soncu.

»Kako odlično!« je občudovala Mara in se usedla. »Čemu pa so ti pisani debeli stebri v vodi?«

»Pravimo jim pali, videli jih boste pred vhodom vsake palače. Popleskani so z barvami dotične družine in tvorijo ograjo zasebnega dohoda. Tudi ti pali so ostanek nekdanje slave.«

»Veličastno,« je rekla Mara in kar ni vedela, kaj naj bi najprej gledala.

Peljali so se po Canale Grande. Na desni in levi so kar iz vode rasle palače, tekmujoče v lepoti, priče nekdanje neverjetne krasote in bajnega bogastva, priče pa tudi najbolj cvetoče umetnosti, finega, izčiščenega okusa starih prebivalcev nekdanje kraljice Adrije, ki je vladala svetu.

Katarina je razlagala. Mari so zvenela v ušesih imena, kakor da hočejo oživiti vso staro zgodovino: Contarini, Foscari, Grimani, Pesaro, Dandolo, Manin — zdelo se je, kakor da so vsa imena in rodovi ovekovečeni v kamnu.

»Tamle je Palazzo Vendramin, kjer je umrl vaš veliki Wagner.« Katarina je bila v svojem elementu; kar vrelo je iz nje. »In vidite tole palačo, Mara Faller — ali ni kakor kamnita pesem? Čad'oro ji pravijo, zlata hiša! No, vam je všeč?«

»Tudi pri nas doma imamo tako lepo stavbo,« je kakor v sanjah govorila Mara. »Ni pa tako ljubka in veselo lepa kakor tale. Resna je, vzvišena in silna: naša cerkev.«

»Pri vas doma?« Neverno začudenje je donelo Katarini iz glasu.

Dottore Morotti pa se je tiho smehljaj, s čimer si je zaslužil karajoč, ošaben pogled.

»Hiše Desdemone pa pri vas na vašem prozaičnem severu le nimate in tam na levo — glejte — je bila rojena Catterina Cornaro, kraljica Cipra, in z našo Markovo cerkvijo se ne more kosati nobena stvar tam gori pri vas. Očka, obrnimo proti San Marcu! Brezpogojno ji moram imponirati.«

»Kakor da nisem že docela poražena!« Mara je vzdihnila, tako se je topila v radosti in sreči. »Kaj pa je tisti most tamle? Je že na koncu...?«

»Rialto. Toda, padre mio, tega ji danes ne bova pokazala. Imam z njim posebne načrte. Pa jih še ne izdam! Avanti, Battista, izstopili bomo.«

»Toda — — saj vendar ne bomo plavali!« Mara je bila videti vsa nebolgljena.

Dottore Morotti in Katarina sprva nista razumela; potem pa sta se smejala, da je Mari postalo kar vroče.

»Oh, ali morda mislite, da pri nas ni cest?« je Katarina od smeha komaj prišla do sapa.

»Benetke so vendar mesto na vodi,« je Mara plaho pripomnila. »Mislila sem...«

»Pa vendar na vse kraje lahko pridemo peš. Stotine vitkih mostov omogočajo promet preko sto petdeset kanalov našega mesta. Ceste so seveda ozke, ko je prostora tako malo. Saj je v obodu enajstih kilometrov stisnjenih dvajset tisoč hiš, in sicer na treh večjih in stodvaindvajsetih manjših otokih. Zaradi večje varnosti so vse hiše zidane na koleh.«

Skofja Loka.

(Kongregacija pri Uršulinkah.)

75 nas je v kongregaciji. Polovica nas je naročenih na »Našo Zvezdo«. Vsak teden imamo skupen sestanek. Vsako uro pride na vrsto posebna misel: evharistična, misijonska, tiskovno-propagandna in podobno. Tudi za razvedrilo je poskrbljeno.

Mesečne shode imamo v kapeli. Vse sestanke in shode vodi g. voditelj. Včasih predava tudi katera izmed članic.

S prispevki članic smo naročile petim družinam »Bogoljuba«. Zbiramo tudi denar za »Dejanje sv. Detinstva«. Zbiranje prispevkov dobro napreduje. Pa tudi na uršulinske misijone ne pozabimo.

Kakor je lani poročal tiskovni odsek, da je izvršil album raznih slovenskih krajev in ga poslal »Rafaelovi družbi« za ameriške izseljence, smo se tudi letos odločile, da bomo naredile album za naše izseljence.

Vsako zadnjo nedeljo v mesecu imamo skupno sv. obhajilo. V pogostem sv. obhajilu dobivamo moči, da lahko uspešno delujemo v svojem delokrogu.

Celje.

Kje so za nami božični prazniki, vendar nam je spomin nanje ostal v srcu lep in svetel.

Celjske kongreganistkinje smo se prav lepo pripravile na božič. V soboto pred božičem smo se zbrale v sobi društvene nega doma, kjer je stalo veliko božično drevo. Okna so bila zastrta in sobo so razsvetljevale le mnogoštevilne sveče na lepo okrašeni smreki. Tam v kotu pri jaselcah je plaho brlela večna lučka.

Pesem je prekinila tišino, ki je vladala v sobi. »Sveta noč, blažena noč...« Prav iz srca nam je privrela ta pesem. Zdelo se nam je, da čutimo vso revščino, ki jo je morala prestatati sveta Družina tam v daljnem betlehemskega hlevčku. Kakor topel dih nas je božala ljubezen Marijina in Jožefova. Zdelo se nam je, da se Jezušček smehlja iz revnih jaslic in nam pošilja z drobno ročico svoj božji blagoslov...

Pesmi so sledile deklamacije, slišali smo božični sveti evangelij in naša sestra Marica Musarjeva je imela zelo lep govor. Zapele smo še več božičnih pesmi. Gospod voditelj je imel nato lepo predavanje s skioptičnimi slikami o božjem Detetu.

Sveče na drevesu so dogorevale. Naša ljubezen do nebeške mamice in Njenega Sina pa je zagorela še z večjim plamenom.

In ta plamen nas spravlja v spokorni postni čas, da bo vzplamtel kot kres na Veliko soboto.

NASVETOV BI RADE

Vera. Za vašo sodbo o »Kirchfeldskem župniku«, ki sem ga videla v filmu, bi rada vedela.

Svoje sodbe o tem filmu ne morem dati, ker ga nisem videl. Gledal ga je pa moj prijatelj, ki naj ti odgovarja sam! — Po mestih je v zadnjem času krožil znani film »Kirchfeldski župnik«. Mnogo ljudi ga je gledalo. Zenske so bile navdušene nad župnikovo zunanostjo in niso dosti globlje mislile; morda so pri predstavi potočile celo kako solzo. Poslušal sem različne sodbe, ki jih je izrekal ženski svet. Neka gospodična je vzdihnila takole: »Hvala Bogu, da ni igralec v resnici duhovnik!« Zakaj bi ne bil »fejst«, če je duhovnik? Odgovor je lahek: Svet je zakopan v materijo in senzualnost, zato ne sliši rad imena »duhovnik«, ker mu je v očitek. Ne sovraži torej duhovnika toliko zaradi njegove osebe, temveč samo zaradi

tega, ker je duhovnik klicar in opominjemalec k moralnemu življenju.

Druga oseba je izrekla naslednjo sodbo: »Kako je vse tendenciozno!« Ta je bila ena izmed tistih, ki imajo za edini cilj, da se greh povsod razpase in se vsevilj dela le razkroj v človeških dušah. Ker se je pa v filmu greh obsodil in ker se je župnikova nedolžnost izpričala — zato ji je bil film odveč.

Tretja oseba pa je izjavila: »Zdaj pa res vidim, da so duhovniki hinavci in zapeljivci!« Ta je gotovo vse po sebi merila. Zato pač ni mogla in ni hotela videti jasne resnice v lepem filmu. S to izjavo pa je samo potrdila, da so med našim narodom — hvala Bogu — še vedno dobri in vneti duhovniki. Saj je tudi Kristus, veliki duhovnik, moral slišati očitek: da zapeljuje ljudstvo! Ker je preganjal temo, zato ga je tema sovražila, da bi se ne razodela slaba dela. Isto velja za duhovnika. — Katoliške diakonije vedó, da duhovniki preganjajo temo, zato jim sledijo v boju, ki vodi duše k božji Luči.

Posnemanja vredno!

V postu premišljujemo božje trpljenje in spremljamo svetega Trpina na njegovem križevem potu. Cerkveni učenik Bazilij je v svojih spisih opisal preprosto služkinjo v Aleksandriji in jo vsem postavil za zgled pravega umevanja postnega časa. Vprašal jo je, kako preživlja postni čas. Dekle mu je preprosto odgovorilo takole: »Vsak dan sem v mislih pri trpečem Gospodu. Zjutraj vstajam navsezgodaj in zakurim ogenj. V misel mi pride ogenj, ki so ga kurili vojaki na Herodovem dvorišču, kjer je Peter Kristusa zatajil. Pa prosim Boga, da bi tudi mene ne zadela ista nesreča. Nato pogrnem mizo in pripravim obed. In spet mi misli uhajajo na Sionsko obednico, kjer je Gospod pri mizi z učenci zadnjič obedoval. Razločno čujem besede: »Eden izmed vas me bo izdal!« Stresem se ob teh besedah in v srcu mi vstane sklep: Nikdar ne bom izdajica! Med dnevom nosim težke skafe in lahko mi je pri srcu, ko se spomnim na Odrešenika, ki je nosil svoj križ. Vsa potna si otiram obraz, pa mi je v veliko tolažbo Veronikin prt, s katerim je obrisala krvavega Gospoda.

Tako mi ves dan poteka ob misli na trpečega Boga. Ko se približa večer, odgrnem posteljo, se slečem in vležem. In spet mi je pred očmi krvavi Kristus, ki so ga sramotno slekli na Kalvariji in potem mrtvega zavili v tančice ter položili v grob. Za slovo ga prosim, naj bi tudi mene obudil k vstajenju, če me ponoči doleti smrt. Taki so moji dnevi v postnem času. — Kaj pravite? Posnemanja vredno, kaj ne?

Iz listnice

Ni vse zlato, kar se sveti.

(Našim mladim literatkam.)

Obsule ste me s pesmicami. Odkrito priznavate, da so te pesmi okorni prvenci. Skromno prepuščate sodbo kritiki, pa vendar ne skrivate tihe želje, da bi vaši literarni otročiči zagledali beli dan. Potrpežljivo sem čital vaše proizvode in razmišljal, koliko je v njih prave poezije. Da, prave poezije! Kar v obraz bom povedal vsem: Pesem, dekleta, ni amerikanje! Kaj bi tožile o težki poti, o trnju, ki se povsod ovija, o zevajoči rani, o

grenkih sanjah in pokopanih vzorih! Kaj ni v vaših mladih srcih prav nič življenjskega optimizma? Čemu ta pesimizem? Saj ste šele potrkale na vrata življenja. Dvomim, da ste vse te prevare v resnici doživele. Najbrž ste posnele te mladostne lamentacije po solzavi literaturi, ki jo čitate v šoli. Mogoče vam ta otožna struna najbolj ugaja, ker ste v letih, ko rade poslušate elegijske citre. Udarite tudi na vesele strune in uverite se boste, da ni na svetu samo Stritarjeve jokavosti.

Hvalevredno je, da se v svoji razboljenosti in prevarah naslanjate na nadnaravne motive. Vendar pomnite, da Bog in Marija nista pristanišče le za razbite barke — tudi celi, nerazbiti čolni naj priveslajo v njihovo varno zavetje. Upoštevam vašo vero in močno zaupanje, pa vas resno svarim, da bi ob koncu vsake pesmice nastopal Deus ex machina. Religiozna pesem je najtežja in nima nobene zveze s priučeno versko konfabulacijo, ki po raznih znanih molitvenih obrazcih spravlja na kup nekaj zdihljajev v obrabljenih vzklilih. O ritmu in rimah rajše molčim! Studirajte poetiko po priznanih mojstrih in nikar ne zlorablajte pesniške prostosti! Lepa misel mora imeti tudi lepo obliko — brez teh dveh ni pesmi.

Po teh splošnih pripombah, ki veljajo vsem, preidem k posameznim poslanim prispevkom.

Anica: Poslala si štiri pesmi: Gospod, daj mi moč, K Mariji, Življenje in Prijateljici. Prvim trem veljajo splošne pripombe, zadnjo bom opilil, dasi je nerodna in s slovnico v navzkrižju.

Miroslava: Na razpotju... Znabiti si res doživela, kar opisuješ. Prečitaj splošne opombe, pa boš spoznala, da tvoja pesem ne zasluži tega imena. Knjige v roke!

Jana: Zakaj naslov: Hčeri Sionski? Menil sem, da imam pred seboj magistralo. Preobračal sem velike začetnice, toda prav nobene zveze nisem našel med njimi. Metafora je lepa, zastoj pa iščem v njej tertium comparationis! Piši mi preprosto, kaj si hotela v pesmici povedati!

J...: S tvojim »Križem« je križ! Podobna je resnično vzorno lepa, poskušaj jo obdelati v sonetu, da bo lepa tudi po obliki!

Mira: Ne bo nič z objavo! Poguma pa ni treba izgubiti! Prozo bom ocenil v prihodnji številki. Prosim pa, da pošiljate spise čedno napisane le na eni strani. Povišnost v pisavi marsikaj pove!

Urednik.

»Naša Zvezda«, list za dijakinje. Izdaja jo škofijsko vodstvo DMK v Ljubljani (predstavnik in odgovorni urednik dr. T. Klinar). Izhaja dvakrat na mesec in stane za skupna naročila letno 7 din, za ločene naslove 8 din. Uprava je v Streliški ulici 12/II (Ljudski dom). Prispevki naj se pošiljajo na uredništvo (Poljanski nasip 52). Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (Karel Ceč).